

VIII. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

13-14 Aralık 2024 | Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

<https://www.ulk.ist/>

Uluslararası Ticaretin Güvenli Limanı Akreditifli Ödeme Yöntemi Üzerine Nitel Bir Araştırma

Özet

Akif Culfa

Yüksek Lisans Öğrencisi,
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
culfaakif1922@gmail.com

Yasin Gültekin

Doç. Dr.,
Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi
yasingultekin@comu.edu.tr

Küreselleşen günümüz dünyasında uluslararası ticaret ülkeler için önemli bir ekonomik gelir kaynağını oluşturmaktadır. Farklı ülkelerde bulunan birbirini tanımayan tacirlerin risklerini ve sorumluluklarını bilerek ticaret yapmalarına olanak sağlayan uluslararası ticarete mevcut olan ödeme yöntemleridir. Bu ödeme yöntemleri arasında akreditifli ödeme yöntemi hem ithalatçı hem de ihracatçı firmalar tarafından en güvenilir ödeme yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Bununla beraber akreditifli ödeme yönteminin hem ithalatçı hem de ihracatçı için taşıdığı riskler bulunmaktadır. Yapılan bu çalışma ile akreditifli ödeme yönteminin ithalatçı ve ihracatçı için taşıdığı riskler tespit edilmeye çalışılarak literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Uluslararası Ticaret, Akreditifli Ödeme, Ödeme Riskleri

A Qualitative Research on the Letter of Credit Payment Terms, the Safe Harbor of International Trade

Abstract

In today's globalizing world, international trade is an important source of economic income for countries. It is the payment terms available in international trade that allows merchants who do not know each other in different countries to trade while knowing their risks and responsibilities. Among these payment terms, the letter of credit payment terms is considered the most reliable payment terms by both importer and exporter companies. However, there are risks that the letter of credit payment terms carries for both the importer and the exporter. This study aims to contribute to the literature by trying to determine the risks that the letter of credit payment terms carries for the importer and the exporter.

Keywords:

International Trade, Letter of Credit, Payment Risks

Akreditif, uluslararası ticarete kullanılan ödeme yöntemlerinden ithalatçının bankalar nezdinde ihracatçıya yüklemenin ve vesaik evraklarının talep ettiği şekilde hazırlanması karşılığında verdiği ödeme garantisidir (Gökgöz ve Şeker, 2014: 90).

Uluslararası ticarete peşin ödeme yönteminden sonra en fazla güvenilen ödeme yöntemi olarak kullanılmaktadır. Diğer ödeme yöntemlerinden farklı olarak hem ithalatçının hem de ihracatçının risklerini minimize ederek güvenli bir ticaretin yapılmasına olanak sağlaması fonksiyonundan dolayı hem ithalatçı hem de ihracatçı için en güvenilir ödeme yöntemi olarak değerlendirilmektedir.

Uluslararası sınırlar dışına mal ticareti yapmak, tarafların farklı yasalara ve dillere sahip olması ve teslim sürelerinin uzun olması gibi nedenlerden dolayı ulusal sınırlar içinde ticaret yapmaktan daha risklidir. Dış ticarete, Uluslararası Ticaret Odası tarafından belirlenen birçok ödeme yöntemi vardır. Bu ödeme yöntemleri alıcı ve satıcı için taşıdığı riskler açısından farklılık göstermektedir. Riskin ticari ortaklardan biri tarafından mı üstlenileceği yoksa akreditif (LC) adı verilen bir satın alma ücreti ödeyerek bir bankaya mı aktarılacağına öncelikli olarak karar vermek gerekir (Crozet vd. 2022).

Akreditifli ödeme yöntemi hem yapısı ve işleyişi itibarı ile hem de banka gibi üçüncü tarafların da sürece dahil olması ile diğer ödeme yöntemlerine göre çok daha karmaşık bir yapıya sahip olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan piyasada akreditifli ödeme yöntemi ile anlaşma sağlandı ise mal bedeli kesin tahsil edilir gibi bir yanlış bilgi mevcuttur. Bu noktada eğer akreditif ihracatçının sağlayabileceği şartlarda açıldı ve ayrıca vesaik evrakları da yine akreditifte belirlenen şartlara uygun olarak hazırlanır ise ihracatçı mal bedelini güvence altına almış olur. Aksi durumda hem alıcı evraklar uygun hazırlanmadığı için ithalat işlemlerinde sorun yaşayabilir hem de ihracatçı mal bedelinin tahsili konusunda sorunlarla karşılaşabilir (Ateş, 2023).

Yapılan bu çalışma ile akreditifli ödeme yönteminin ithalatçı ve ihracatçı için taşıdığı riskler ortaya konulmaya çalışılarak bu risklere çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır. Bu anlamda akreditifli ödeme yöntemini kullanan sektörden temsilcilerle mülakatlar yapılarak saha çalışmaları yapılmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Diğer ödeme yöntemlerinden farklı olarak bu ödeme yönteminde alıcı ve satıcının yanında bankaların da sürece en az alıcı ve satıcı kadar ve bazen daha fazla müdahil olduğu görülmektedir. Özellikle dünyanın iki farklı ucunda birbirlerini tanımayan iki tacirin kendi risklerini minimize etmek için bankalar nezdinde karşılıklı olarak güvence vermelerini sağlayan bir ödeme yöntemidir (Toklu, 2018: 55).

Satıcının belirli şartları yerine getirdiğinde ödemesini güvence altına aldığı akreditifli ödeme yönteminin genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şirinpınar, 2012:28-29).

- Uluslararası ticarete en yaygın kullanılan ve ayrıca ithalatçı ve ihracatçının en fazla güvendiği ödeme yöntemidir.
- Akreditif yalnızca bir tarafın risklerini azaltmaktan ziyade hem alıcı hem de satıcıyı koruyan bir ödeme yöntemidir.
- Akreditif, ithalatçı tarafından verilen talimatlara uygun olarak ihracatçının konu satışa ilişkin malları sözleşmede belirtildiği şart ve zamanda ithalatçıya göndermesine karşılık ithalatçının bankasının ihracatçıya ödeme konusunda yazılı teminat verdiği bir yöntemdir.

Yapılan çalışma ile akreditifli ödemenin ihracatçılar için önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu noktada vesaik evraklarının akreditif metnine uygun olarak hazırlanması durumunda ödemenin teminat altına alındığı gerçeği saptanmıştır. Buna karşılık evrakların uygun hazırlanmaması, teslim şeklinin riskleri minimize edecek şekilde belirlenmemesi, ürün ve ülke riskleri gibi risklerin de mevcut olduğu belirlenmiştir.

1.1. AKREDİTİFİN TARAFLARI

Uluslararası ticarete kullanılan ödeme yöntemlerinde alıcı ve satıcı olarak iki taraf söz konusuysen akreditifli ödeme yönteminde alıcı ve satıcının yanında bankaların da sürece dahil olduğu ve özellikle teyitli akreditif yönteminde bankaların süreçte sorumluluk üstlenen taraf olarak aktif rol oynamaktadır. Aşağıda akreditifli bir ödeme yönteminde alıcı ve satıcının yanında süreçte aktif rol oynayan banka aktörlerine yer verilmiştir ((Doğan, 2016:54).

- Akreditif Amiri (İthalatçı-Applicant)
- Amir Banka (İthalatçının Bankası-Opening/Issuing Bank)
- İhbar Bankası (Advising Bank)
- Akreditif Lehtar (İhracatçı-Beneficiary)

- Teyit Bankası (Confirming Bank)
- İştirak Bankası (Negotiating Bank)
- Rambursman Bankası (Reimbursing Bank)

1.2. AKREDİTİFİN İHRACATÇI İÇİN TAŞIDIĞI RİSKLER

İhracatçı firmalar ile yapılan mülakatlar neticesinde firmaların akreditifli ödeme yönteminde kendileri için riskin en fazla olduğu alanın ödeme ve yüklemeye ait riskler olduğu tespit edilmiştir. Alıcı ile liman veya kapı teslim anlaşma sağlanması durumunda yükleme ve nakliyeye ilişkin bütün sorumlulukları kendilerinin almak durumunda kaldıklarını ifade etmektedirler. Akreditif evraklarının akreditif metnine uygun olarak hazırlanmaması ve amir bankanın akreditife rezerv koyması durumunda ise alıcının ödeme yükümlülüğünün ortadan kalması ile ödemeye ait risklerle karşı karşıya kalacaklarını vurgulamışlardır.

1.3. AKREDİTİFİN İTHALATÇI İÇİN TAŞIDIĞI RİSKLER

İthalatçı firma temsilcileri ile yapılan mülakatlar neticesinde firmaların kendileri için riskin en fazla olduğu alanın yükleme ve ürüne ait riskler olduğunu ifade etmişlerdir. Bankaların dikkat ettiği tek hususun ihracat evraklarının akreditife göre hazırlanıp hazırlanmadığı, ürünün kalitesi, miktarı, hasarlı olup olmadığı gibi bütün riskleri kendilerinin aldıklarını belirtmişlerdir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel çalışma kapsamında veri toplama yöntemi olarak mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakat soruları hazırlanırken detaylı bir literatür taraması yapılmış ve önceki çalışmalardan uyarlanarak sorular belirlenmiştir. Daha sonra sektörün uzman temsilcileri ve akademisyen görüşleri dikkate alınarak mülakat sorularında gerekli revizyonlar yapılmış ve nihai hali tespit edilmiştir. Görüşülen firma temsilcilerinin sorulara öznel bir şekilde yanıt vermemeleri için sektöre yönelik genel sorular sorulmasına dikkat edilmiştir. Bu anlamda sektör temsilcilerine 15 soru yönlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde faaliyet göstermekte olan üretim ve ihracat yapan **demir çelik, makina, tarım, tekstil** ve **elektronik cihazlar** sektöründe olan firmalar oluşturmaktadır. Mülakat yapılan firmalar tespit edilirken firmaların akreditifli ödeme yöntemini kullanma sıklıkları, oranları ve ülke çeşitliliği dikkate alınırken, firma temsilcileri belirlenirken de konunun uzmanı olmaları dikkate alınmıştır. Mülakatlar yüz yüze mülakat tekniği ile yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür.

3. BULGULAR

Veri toplama tekniklerinden mülakat yöntemiyle ithalat, ihracat ve banka temsilcilerine toplamda on beş soru yönlendirilmiş ve akreditifli ödeme yöntemini kullanan sektör temsilcileri ve bu yöntemin bağımsız tarafı olan banka temsilcilerinden veriler toplanmıştır.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Firma Adı	Pozisyon	Yaş Aralığı	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Hizmet Süresi
Varlık Makina	Satış Müdürü	35-40	Erkek	Lisans	10-12 yıl
Uyarlar Demir Çelik	İthalat ve İhracat Müdürü	45-50	Erkek	Lisans	8-10 yıl
Baydemirler Tekstil	İhracat Operasyon Uzmanı	30-35	Kadın	Ön Lisans	10-12 yıl
Puls Elektronik	İthalat Uzmanı	35-40	Kadın	Lisans	5-10 yıl
Denge Tamir	İthalat ve İhracat Uzmanı	35-40	Erkek	Lisans	8-10 yıl
Varlık Endüstri	Satış Müdürü	35-40	Erkek	Lisans	5-10 yıl
Gökkale Tarım Hayvancılık	İthalat Ve İhracat Müdürü	40-45	Erkek	Lisans	10-15 yıl
Gürmen Giyim Sanayi ve Ticaret	İthalat ve İhracat Uzmanı	30-35	Erkek	Lisans	10-12 yıl
Varpak Makina	İthalat ve İhracat Uzmanı	40-45	Kadın	Lisans	10-15 yıl
Sancak Global	Satış Müdürü	30-35	Erkek	Lisans	10-12 yıl
TEB Bankası	Diğer Ticaret Danışmanı	40-45	Erkek	Lisans	12-15 yıl
HSBC Bankası	Diğer Ticaret Uzmanı	45-50	Erkek	Lisans	15-18 yıl
QNB Finans Bank	Diğer Ticaret Uzmanı	45-50	Erkek	Lisans	10-12 yıl
İş Bankası	Diğer Ticaret Uzmanı	35-40	Erkek	Lisans	8-10 yıl

Yapılan literatür taraması sonucu akreditifin ithalatçı ve ihracatçı için taşıdığı riskler olmak üzere iki ana tema ve bu temalara ait alt temalar tespit edilmiştir. Tespit edilen tema ve alt temalar aşağıdaki gibidir.

■ **Akreditifin İhracatçı İçin Riskleri:**

- Ödemeye ait riskler
- Yükleme ait riskler

■ **Akreditifin İthalatçı İçin Riskleri:**

- Yükleme ait riskler
- Ürüne ait riskler

Yapılan mülakatlar neticesinde ihracatçı firma temsilcileri akreditifli bir satışta kendileri için riskin en büyük olduğu alanın ödeme ve yükleme ait risklerin olduğunu belirtirken ithalatçı firma yetkilileri yükleme ve ürüne ait risklerin olduğunu ifade etmektedirler.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Peşin ödeme yöntemi ihracatçının, mal mukabili ödeme yöntemi ise ithalatçının risklerini azaltırken akreditifli ödeme yöntemi her iki tarafın da çıkarlarını gözetme fonksiyonundan dolayı uluslararası ticarete taraflar nezdinde en fazla güvenilen ödeme yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Hem ithalatçı hem de ihracatçı diğer ödeme yöntemlerine göre maliyetli olmasına rağmen güvenilir bir ödeme yöntemi olması nedeniyle akreditifli ödemeyi güvenli bir liman olarak görmektedir.

Bu ödeme yönteminin tüm bu avantajlarının yanı sıra hem ihracatçı hem de ithalatçı için taşıdığı riskler de bulunmaktadır. İhracatçı için en büyük risk vesaik evraklarında ortaya çıkacak eksik veya hatalı bir bilgi sebebiyle amir bankasının akreditife rezerv koyması ve alıcının ödeme yükümlüğünün ortadan kalması olurken, İthalatçı açısından ise daha ürünleri görmeden ve kontrol etmeden akreditif evraklarına karşın ödemeyi yapmış olması ve ürünlerde ortaya çıkacak tüm riskleri almış olmasıdır.

Sonuç olarak akreditifli ödeme yöntemi uluslararası ticarete önemli bir yere sahiptir. MTO'nun belirlediği çerçevede kullanılması durumunda hem alıcının hem de satıcının risklerini azaltacağı görülmektedir. Bu çalışmanın bulguları daha da detaylandırılarak temalar ve alt temalara yapılan vurgular belirlenecektir.

KAYNAKÇA

Özalp, Abdurrahman. Akreditif ve Standby L/C Rezerv Konuları, 1. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2012.

Özalp, Abdurrahman. UCP 600'in Kullanılması ve Akreditif, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2007.

ŞİRİNPİNAR, Arlin. Dış ticarete akreditif işlemlerinde operasyonel risklerin önlenmesi. 2012. PhD Thesis. İstanbul Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/İktisat Anabilim Dalı/Yönetim Ekonomisi Bilim Dalı.

Reisoğlu, S. (2008). Hukuki Açından Akreditif ve 600 Sayılı Yeknesak Kurallar. Bankacılar Dergisi, TBB Yayınları, S, 66, 34-52.

Taşdemir, Özgün Diba. Akreditif Uygulamalarında Tarafların Karşılaştıkları Riskler ve Bir Banka Uygulaması. Diss. Marmara Üniversitesi (Turkey), 2019.

Kantekin, Seyfettin. Uluslararası Ticarete İhracatçı-İthalatçı Ve Bankalar Açısından Akreditif Ödeme Şekline Göre Doküman (Vesaik) Kontrol Esasları. Diss. Marmara Üniversitesi (Turkey), 1999.

ZEYNALZADE, S., & TOPAL, B. (2016). DIŞ TİCARETTE AKREDİTİFLİ ÖDEMELER: İHRACATTA AKREDİTİF UYGULAMALARI. İşletme Öğrencileri Kongresi 3rd, 198.

AYDIN, Üyesi Gülşah Sinem, and Oğuz ERSÖZ. "AKREDİTİF AÇTIRAN İLE AKREDİTİF BANKASI ARASINDAKİ İLİŞKİ." *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1 (2020).

